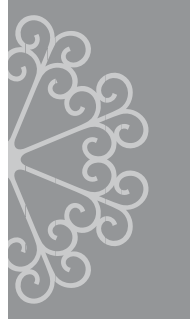

בית מדרש

320

בשבילי הפרשה

פרשת בראשית תשע"ט

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD	6:24
Brooklyn, NY	6:13
Chicago, IL	6:05
Johannesburg, S. Africa	5:51
Lakewood/Deal, NJ	6:14
London, UK	6:14
Los Angeles, CA	6:13
Manchester, UK	6:18
Monsey, NY	6:13
Montreal, Quebec	6:08
Toronto, Ontario	6:33
Yerushalayim	5:43
Zurich, Switzerland	6:39

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

בראשית

דברי הרב ודברי התלמיד

סנה" כ"ט ע"א מנין שאין טוענים למסית מנחש...הוי ליה לטעון דברי הרב וכו'. ומגמ' מוכח דגם בדיני שמים אמרינן כן ע' ש"ך ל"ב ג' וע"ש דק' מסוגיא דר"פ האיש מקדש. וע"ש במל"מ בסוגריים וז"ל א"ה וכו' ואני שמעתי בבית מדרשו של שם הוא הרב הכולל כמוהר"ר חיים קמחי נר"ו שהרב המחבר היה מיישב קושיא זו בהא דאמרינן בפ' האיש מקדש דף מ"ג דבאומר לשלוחו צא בעול את הערוה ואכול את החלב לכ"ע הוא חייב ושולחיו פטור שלא מצינו זה נהנה וזה מתחייב, ה"נ דכוותה עכ"ל. וכוונתו דאע"ג דלמ"ד אין שליח לדבר עבירה מודה דחייב בדיני שמים מ"מ היכי דנהנה פטור המשלח שלא מצינו זה נהנה וזה מתחייב.

וכע"ז כתב במקנה דף מ"ג אלא שהקשה שם על המל"מ הנ"ל דהרי הנחש חשב דאסור גם בנגיעה וא"כ לא שייך כאן זה נהנה וזה מתחייב, וואף דבאמת לא צוה הקב"ה הנגיעה מ"מ לא שייך הא דקאמר הרבה טענות היה לנחש לטעון ולא טען".

וע' אג"מ אר"ח ח"א צ"ט דמהגמ' כאן מוכח דשייך מסית בעבירות אחרים, ולא דוקא בע"ז. וע"ש באג"מ בשאלתו להזמין לשבת, שאם ודאי יבא בשבת עובר לא רק לפני עור אלא גם משום מסית. וע"ע בזה באג"מ אר"ח ח"ב ז'. וכ"כ ח"ח הל' רכילות בבמ"ח א' ט' לענין דתן ואבירם.

מיהו בחזקוני כאן כ' דהוי ע"ז דאמר והייתם כאלקים. וע' רמ"ה סנה" כ"ט שהק' דאפילו לא ניסת מ"מ המסית חייב מיתה, ות' דזה רק בע"ז והנחש לא חשיב ע"ז, וכאג"מ הנ"ל.

ארם לפועלו ולעבודתו עדי ערב" (תהלים קד, כג). אלא שכבר כתב הרמב"ם (סוף שמיטה ויובל) שכל מי שנשאו ליבו להיות כשבת לוי ופרק מעליו עול חשבונות הרבים, עיי"ש, ואם יש לו את האפשרות, הקב"ה יזמן לו כל מה שצריך כמו שבת לוי, שכלל ישראל תמכו ונתנו להם את המעשרות. אבל לא כל אדם זוכה לומר "שבתני בבית ה'" ולהתעסק רק בתורה, כמו שמצינו שהיה בכלל ישראל י"ב שבטים, יששכר ישב ולמד תורה וזבולון התעסק בפרנסה, ושבט לוי עסקו בתורה, כ"א לפי תפקידו בעולם.

ואף אם מתעסק במלאכה, צריך שיהיה תורתו עיקר ומלאכתו טפלה. ואם ח"ו התורה טפילה אצלו, רח"ל יעשו אותו טפל לעוה"ב.

רבינו יונה מבאר את המשנה "עשה תורתך קבע" (אבות א, טו), ש'קבע' היינו עיקר, כלומר שבכל רגע פנוי הוא רץ אל הספר, אל המחשבות של תורה של יראה ואמונה, אבל אם ה"מלאכה" אצלו היא העיקר - הוא אדם אומלל. ואפי' שהוא כן קובע זמן ללימוד התורה, שהרי הוא יודע שצריך "גם תורה", אבל התורה היא טפילה אצלו, אז יעשו אותו טפל לעוה"ב לנצח נצחים.

מתוך "הר יראה"

מלבד הפושקעס של קופת רמבה"ג.

בעקבות תקנה זו, קמו מערערים על זכותם של שד"רי ישיבת מיר להשאיר את הפושקע'ס שהיו קבועים בבתי היהודים ועל זכותם להוסיף פושקע'ס חדשים. על מנת לשמר את זכותה של הישיבה, פנו אב"ד מיר הגאון רבי יו"ט ליפמאן בסליאנסקי זצ"ל ומרן רה"ה הגאון רח"ל טיקטינסקי זצ"ל אל מרן רי"א ספקטור זצ"ל בטענה כי קופות הישיבה קבועות לפני התקנה ולכן אין התקנה מגרעת את זכות קיומן של קופות הישיבה.

בעקבות פניה זו פירסם מרן הגרי"א ספקטור זצ"ל הבהרה, אשר אליה הצטרפו אח"כ גדולי עולם נוספים, כי אין כוונת התקנה לפושקעס של ישיבת מיר אשר היו קבועות בבתי היהודים בעיירות עוד לפניו, ואף לפני קופות רמבה"ג, ועל כן יכולים גם לקבוע פושקעס חדשים לטובת הישי בה הקד'. לאחר הבהרות אלו, בתחילת שנת תר"ג, נדמה היה כי שב השקט והשלום לשרור בין שד"רי הישיבה לשד"רי קופת רמבה"ג. אולם לאחר כעשר שנים שוב פרצה המריבה בין השד"רים.

בשבועות הבאים נביא בע"ה מכתבים שמגלים משהו ממה שנעשה באותם ימים.

בזעת אפיק תאכל לחם (גיט)

ביאר מרן רה"י הגאון רבי אריה פינקל זצוק"ל: תורה נקנית ב"מיעוט סחורה". היינו לסחור רק כמה שצריך. זו ההשתדלות של "בזעת אפיק תאכל לחם", וכך אדם יזכור את ה', שכן ע"י שממעט הוא בהשתדלות נזכר בהקב"ה ובוטח בו, והוא האדם המאושר כמש"כ (תהלים קמו, ה) "אשרי שא-ל יעקב בער זרו שברו על ה' אלוקיה". הקב"ה הוא העוזר לנו הוא שברנו הוא בטחונינו, והוא תקותינו, ולא שום דבר אחר.

רק אדם שחי כך יכול לקנות תורה, וכמו שהג"ר זיע"א אומר שתכלית כל התורה היא כדי להגיע לביטחון בה', אבל ודאי שצריך את הבטחון בתור רה לדעת שהתורה עצמה נותנת את הכל - בתנאי שיתקיים מש"כ "אם שמוע תשמע" (דברים יא, ג).

ונשאל רבינו זצ"ל: אדם הבוטח בה' לכאור' לא צריך לעסוק בפרנסה?

השיב: כתוב "בזעת אפיק תאכל לחם", לכן צריך לעסוק בפרנסה ולהביא לביתו לחם כדי שיוכל לחיות, כך הקב"ה מנהיג את העולם כמש"כ "יצא

פולמוס הפושקע'ס (ח)

המשך מעלון פרשת שופטים

תקציר: בשבועות קודמים סקרנו בהרבה את השתלשלות קביעת הפושקע'ס (-קופות הצדקה) בבתי היהודים בקהילות שונות באירופה ובארה"ב.

מחד היו קבועות קופות של הישי בה הקד' בבתי התושבים כבר בתקופת כהונתו בראשות הישיבה של מרן הגאון רבי חיים ליב טיקטינסקי זצוק"ל. מאידך קבעו קופות צדקה שד"רי "קופת רבי מאיר בעל הנס" שע"י כולל פרושים בירושלים, אשר דאגו לחלוקות עבור אנשי ירושלים שחיו בעניות נוראה מבלי יכולת להתפרנס בעצמם, וככל שהתרבו אנשי היישוב הישן" בירושלים כך גדל הצורך בהגדלת התרומות עבורם, היות ומצבם היה פיקוח נפש של ממש.

בשנת תרמ"ז התקיימה אסיפת רבנים בביתו של הגאון רבי יצחק אלחנן ספקטור זצוק"ל. באסיפה זו תיקנו תקנות לטובת קופת רמבה"ג. אחת התקנות אסרה לקבוע פושקעס חדשים בעיירות,

דברי רבותינו

דברי חזונים

”מזמור שיר ליום השבת”

עיקר ההודאה בגמר ובשלמות הדבר
והטעם שהמתין אדה"ר כדי לומר את השיר והשבח אחר גמר בריאת העולם, רק אחר שראה את כל הנהגתו ית' בכל הדורות כולם, מפני שעיקר שלמות ההודאה הוא רק בגמר הדבר, ולא כשעדיין לא נשלם.

וכן מצינו ביציאת מצרים, שהודאתם של ישראל על כל נסי הש"ת בהוציאם ממצרים, היתה רק לאחר גמר כל הניסים, ולא אמרו שירה אלא אחר קריעת ים סוף - כי אחר גמר הדבר, שניכר לכל בשלימות, אז ההודאה היא כראוי.

ולפי"ז יש לבאר, שייכותו של שיר זה לעוה"ב ליום שכולו שבת - מפני שלעתיד לבא, בסוף שיית אלפי שנים, הוא גמר והשלמת הבריאה, ובו נכיר בשלמות כל הנהגת ה' יתברך, שתמיד היתה לטובה, ואז נוכל לשיר שיר זה ולהודות ולהלל על כל ההנהגה. והודאה זו הבאה מתוך הכרה שלמה, היא ההודאה המושלמת.

ובזה יבואר הענין ששיר זה הוא מעשרה שירות שנאמרו בעולם, מפני שענינם של שירות אלו הוא שנאמרו לאחר גמר הדבר, ואף שירה זו היא על שלימות הבריאה, וכענינם של שאר השירות.

שבת קדש - יום של הודאה

ולכן בכל שבת קודש אנו אומרים מזמור זה, כיון שיום השבת מלבד היותו עדות על בריאת העולם בששה ימים, הרי הוא יום של הודאה, להודות בו הודאה שלמה להקב"ה על שברא את העולם.

וההודאה היא על שכל תכלית הבריאה היא אך ורק בכדי להיטיב לנו באחריתנו, שנזכה לימות המשיח, שהקב"ה יחיה את המתים, וישרה את שכינתו בתוכנו, כמ"ש (שמות כה, ח) "ושכנתי בתוכם", לעובדו עבודה שלמה בבנין ביהמ"ק. ותכלית כל זה הוא כדי שנזכה לחיי העוה"ב, שהוא יום שכולו מנוחה, והנשמה דבקה בו בה' ומתענגת על זיו השכינה לנצח נצחים.

נתחזק כולנו, להכיר ולהודות על רוב טובות הש"ת עמנו, והדרך לזה היא ע"י חיזוק בעמל התוה"ק, ועל ידה נבא להכיר בטובות אלו ולהגיע לדבקות בהש"ת, ונזכה ונחיה ונירש טובה וברכה לחיי העולם הבא, אמנ.

ולכן לא יכול היה אדה"ר לומר מזמור זה מיד בשעה שנברא, כיון שמזמור זה הוא הודאה על הבריאה בכללותה, ועדיין לא נשלמה הבריאה. ורק כשהגיע יום השבת, אמר אדה"ר "טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליו", כי עכשיו כאשר כל הבריאה נשלמה, הגיע הזמן לומר שירה ולהודות ולזמר.

שירה על כל מעשי ה' והנהגתו

ומה היא ההודאה - "מה גדלו מעשיך ה'". שבח והודאה על כל מעשי בראשית כולם. ומלבד ההודאה על כללות הבריאה, הוסיף גם והודה על כללות הנהגת ה' בעולם - "מאד עמקו מחשבותיך", ואמר שירה על 'הנהגתו' של הש"ת עד סוף כל הדורות. וכמו שאמרו חז"ל (אבות דר"נ פל"א) "הראה הקב"ה לאדה"ר דור דור ודורשיו, דור דור ופרנסיו", והיינו שהראהו הקב"ה כל הנהגת העולם, איך שמנהיג את עולמו בכל הדורות. וגם על זה אמר שירה, "מאוד עמקו מחשבותיך", על ההנהגה כולה, מתחילת הבריאה עד סוף כל הדורות.

ושני דברים נכללו בפסוק זה, 'מה גדלו מעשיך' הוא שיר על הבריאה, ו'מאד עמקו מחשבותיך' הוא שיר על ההנהגה. וזהו ביאורו של המזמור, שבתחילה אמר בו שירה והודאה על כל 'מעשי' בראשית שנעשו ונשלמו - "כי שמחתי ה' בפעלך, במעשי ידך ארנן. מה גדלו מעשיך ה'", שעיקר הודאתו בזה היתה על 'מעשי ה' בכל מה שפעל ועשה. וכלל בזה ענין נוסף של הודאה שאמר בו שירה על 'הנהגתו' של הש"ת, וזהו שמתחיל בפריחת הרשעים - "איש בער לא ידע וכסיל לא יבין את זאת, בפרוח רשעים כמו עשב", ומסיים באבידתם לבסוף - "להשמדם עדי עד", והרמת קרנם של צדיקים - "ותרם כראם קרני וכו', צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה, שתולים בבית ה' בחצרות אלוקינו יפריחו".

”מזמור שיר לעתיד לבוא”

וזהו כל הנהגת הקב"ה בעולמו, מתחילת הבריאה עד סופה, שהוא יום שכולו שבת. והן הן דברי חז"ל שאמרו במסכת תמיד, שיום השבת פירושו יום שכולו שבת, היינו סוף ההנהגה כולה - וזהו עיקר ויסוד זו השירה וזה המזמור, שהוא שבח והודאה על כל הבריאה שנגמרה ביום השבת, ועל כל ההנהגה שתכליתה ביום שכולו שבת. עכ"ד מרן הגר"ז.

שנינו במסכת תמיד (פ"ז מ"ד): בשבת היו אומרים 'מזמור שיר ליום השבת' - מזמור שיר לעתיד לבוא, ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים.

ומובא בילקוט (תהילים צג), שמזמור זה אמרו אדם הראשון ביום השבת. ויש להבין, מדוע זהו המזמור של שבת, היכן מוזכר במזמור זה עניינו יום השבת? ומה שייכותו ליום השבת?

עוד מצינו (תרגום ריש שה"ש), שמזמור זה הוא אחד מעשרה שירות שנאמרו בעולם - ויש לעיין, מה מהותה של שירה זו שהתייחדה להיות מעשרה שירות אלו, ועל מה נאמרה.

והנה רש"י בתהילים שם כתב, "שאומרים אותו בשבתות, והוא מדבר בעניין העוה"ב שכולו שבת", (והוא מגמ' ר"ה לא.) - ויש להתבונן, במה דומה עוה"ב לשבת, שמשום כך אנו מזכירים אותו בכל שבת?

למה המתין אדה"ר למומר שירה עד שבה

והנה כאשר נברא אדם הראשון, מצא לפניו בריאה מחודשת ועולם מחודש, והיה הדין נותן שיאמר שירה ויודה על בריאה זו, ולמה המתין עד שבת. והרי אנו מברכים בכל יום ויום, בברכת יוצר אור ובערבית, על חידוש העולם, "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית". וכן על כל חידוש שאנו רואים בבריאה צריכים אנו לברך ולהודות להש"ת, "ברוך עושה מעשה בראשית". ואדם הראשון, שראה את העולם כולו מחודש, מדוע עדיין לא אמר שירה זו והמתין עד שבת.

מהות מזמור זה

ומבאר מרן הגר"ז (עה"ת פרשת בראשית), שענין מזמור זה, אינו ככל הודאה שבא להודות על ענין מסוים, אלא הוא שבח והודאה על בריאת העולם בכללו. ומאחר ועדיין לא נגמרה עוד הבריאה כולה, ועשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות, כך שמציאותם וקיומם היתה רק בשבת, נמצא שגמר הבריאה כולה היה רק ביום השביעי, כמ"ש "ויכל אלוקים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה". ורק אז נאמר "וירא אלקים את כל אשר עשה, והנה טוב מאד". ומה שנאמר קודם 'כי טוב' זהו רק על כל דבר בפרט, אבל כאשר באה השבת, והגיעה הבריאה לתכליתה, נאמר בה "כי טוב" על כל הבריאה בכללה.

Defining Mankind: Always Seek Change

Harav Hagaon Meir Wahrsager Shlita

In Parashas Bereishis the Torah describes the *briah* of all the different creations. The last creation is the *adam*, who was created on the sixth and final day of creation.

Chazal tell us, and Rabbeinu Bachaye discusses at length, that the reason the *adam* was created last is because of the *gadlus* of the *mentsch* – he's the *nezer*, the crown, the purpose of the *briah*, and everything was created for him: סוף מעשה במחשבה תחילה.

Interestingly, however, the Torah does not say the words *כי טוב* after the creation of the *adam*. On each day of Creation, the Torah says: וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. On the sixth day, it says וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב regarding the creation of the animals, and later, after the creation of *adam*, it says וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. But that relates to all of Creation, in general; there is no *כי טוב* that relates directly to the creation of the *adam*.

Several *meforshim*, including the *Sefer Ha'ikarim* (by the Rishon, Rav Yosef Albo) wonder why no *כי טוב* was written regarding the creation of the *adam*, considering that he was the purpose of the entire creation. The *Sefer Ha'ikarim* gives a fascinating answer, one that should change our outlook on what is really the essence of a human being.

The *Sefer Ha'ikarim* explains that the concept of *כי טוב* refers to something that has reached *shleimus*. Rashi expresses this idea clearly, when he writes that the reason it does not say *כי טוב* on the second day is that the creation of the water was incomplete: ודבר שלא נגמר אינו במלואו. On the third day, it says *כי טוב* twice, once for the completion of the creation of the water, and once for the completion of the third day's work.

The *Sefer Ha'ikarim* notes that all the creations other than man – the plants, the animals, the birds, the insects – were *b'shleimus* at the time of their initial creation, and were therefore described as *כי טוב*. Man, however, was created imperfect, not *b'shleimus*, and therefore his creation is not described as *כי טוב*.

What was the *adam* missing? The *Sefer Ha'ikarim* explains that there are two types of *shleimus*: there's *shleimus* in *metzius*, meaning that the creation was created in its ideal form, and then there's *shleimus hatachlis*,

meaning that the creation was created in a state of latent potential that has to be developed.

All the other creations were created more or less in a state of perfection – as Chazal say, an ox is deemed an ox from when it is a day old. An ox grows bigger and heavier as it gets older, but that is not a fundamental change – another few hundred pounds, a few inches, a little more hair, but it's the same ox. The *adam*, on the other hand, was created with unrealized greatness and untapped potential – his *shleimus* had to be developed. That means that a human being is supposed to make major, fundamental changes in his life.

Don't be an Animal!

The *Sefer Ha'ikarim* cites a *passuk* in Koheles, which we just read, to explain this idea. Shlomo Hamelech is highlighting the apparent futility of the world, in which humans and animals seem to follow the same lifecycle:

כִּי מִקְרָה בְּנֵי הָאָדָם וּמִקְרָה הַבְּהֵמָה וּמִקְרָה אֶחָד לָהֶם כְּמוֹת זֶה בֶּן מוֹת זֶה רוּחַ אֶחָד לִכְלָם וּמוֹתָר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה אֲיִן כִּי הַכֹּל הַכֹּל. הכל הולך אל מקום אחד הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר. מי יודע רוח בני האדם העלה היא למעלה ורוח הבהמה הירדת היא למטה לארץ.

The meaning of the *pesukim* seems to be that both humans and animals are born, and eventually die. They are both here in this world, but what do they accomplish? For they end up going to the same place, and there seems to be no advantage to a person over an animal.

But the *Sefer Ha'ikarim* understands the meaning of the *pesukim* differently. Shlomo Hamelech is saying that there is a difference, and the advantage of a human over an animal lies in the word *אֲיִן*. The word *אֲיִן* implies something that is lacking – the undeveloped potential of the human being. What makes the human being different from the animal is that he has *אֲיִן*.

If a person lives his life resigned to being what he always was – “I was created a *baal gaavah* and I'll always be a *baal gaavah*, I was created with a big mouth and I'll always have a big mouth, I never was the studious

type and I'll never become a *masmid*" – that is a *beheimah*. A *beheimah*, the Maharal says, is *מה* – what he is, is already in him. That being the case, *הכל הולך אל מקום אחד* – nature is a cycle, it remains the same. If a person sees himself as incapable of change, then he, too, is part of this cycle, like a *beheimah*, and there is indeed no difference between him and an animal. If, however, a person realizes that he is created as a work in progress, not in a state of *כי טוב*, then he is not limited by these constraints.

We have this tendency to handicap ourselves by defining ourselves a certain way. A person might think, "My grandfather is a doctor, my father is a doctor, I'm a doctor." We consider ourselves final products – this is the family we were born into, this is who we are. But it's not so.

This thought has to accompany us at the time of Bereishis. There's a smile on everyone's face during Parashas Bereishis. Everyone likes Bereishis – it's a fresh start, and there's a certain enthusiasm. It's the same thing with babies – they touch everyone's heart. Why? One of the reasons is that they symbolize potential. They're not finished products, and they have the whole future ahead of them. Unfortunately, when we look at ourselves, we often think that we're finished products, this is who we are. "Listen, I never had *zitzfleish*, I never was the one who could sit down with a *sefer*." Or, "This is who I am, you know me, chessed is not my thing." Or, "*Bein adam l'Makom* is my thing, *bein adam l'chaveiro* is not my thing."

Celebrating the Day of Death

The *Sefer Ha'ikarim* brings another *passuk* in *Koheles*: *טוב שם משמון* – *טוב יום המנות מיום הולדו* – the day of a person's death is better than the day of his birth. Why? Because, says the *Sefer Ha'ikarim*, on the day of a person's birth, he's undeveloped. We look at a baby and marvel at his potential, but if a person ends his life with only potential, then he's less than a *beheimah*. A *beheimah* is at least born with his *shleimus*, but a human being, by definition, is a developing being, a work in progress. If there are huge areas of his life that remain undeveloped, as they were on the day of his birth, then he never reached *כי טוב* – he remained at Bereishis, which is a terrible shame. The *כי טוב* is when we work, when we change.

My *shver* relates that when he was a bochur in the Mir over forty years ago, he had to be away from yeshiva for some time, and when he came back to yeshiva, the first person he met was R' Yisrael Glustein, who was then a young *yungerman*. My *shver* asked him, "What's new in yeshiva?" and R' Yisrael replied, "Nothing's new. Who changes? Everyone is just more of what they were, more of the same."

He was expressing the idea that people see themselves as no different from a *beheimah*, which does not change. Someone who was a *masmid* and learned ten *blatt* before, now learned another three *blatt*, but he didn't make any monumental changes.

But the very definition of an *adam* is someone who is capable of change. The depth of what the *Sefer Ha'ikarim* is saying is that the Bereishis of a human being, his *briah*, never finished. When you see that baby and you have that good feeling in your heart because he has so much potential, you have to know that you are the same! So you're not a perfectly fresh paper like the baby, but there are so many parts of you that are undeveloped, and you can start working on them at any time.

Some people will they readily admit, "I never got into davening. Yeah, I go to the shul, but it's a long davening... What should I do?" There's an undeveloped part of you – go and develop it! Don't handicap yourself – don't make yourself a *beheimah*. There's tons of potential in you; your *briah* hasn't finished. You have to change the way you look at yourself, change your idea of what an *adam* is.

Certainly, the *mentsch* is the *tachlis* of the *briah*, and when he actualizes his potential that is the greatest *כי טוב* possible. Yet the Torah doesn't say *כי טוב* regarding the creation of man to teach us that there's no such thing as "This is my nature, this is who I am." A human being is, by definition, a work in progress – not only does he have the ability to change, his ability to change is who he is; it defines him.

Those people who realized their potential fully went up to Shomayim alive – namely, Chanoch and Eliyahu. They were finished. But as long as you're still a human being, you are a working, changing, undeveloped *briah*, and you have to actualize your potential. Then, you'll be *zocheh* *כי טוב*.

**THE MIR
ALUMNI
KOLLEL**

ZMAN WILL START
SUNDAY OCTOBER 14, 2018
מסכת קידושין

TO JOIN THE KOLLEL OR FOR MORE INFORMATION
PLEASE CALL R' SHMUEL PEPPER AT 732.779.1394

Lakewood . Monsey . Baltimore . Passaic . Chicago . Five Towns . Brooklyn . Montreal